

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра публічного та приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

для студентів

спеціальності	081 Право
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	081.00.01 Право

Київ – 2020

Розробники:

Баклан Олег Володимирович, д. ю. н., професор, професор кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Баклан Олег Володимирович, д. ю. н., професор, професор кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри публічного та приватного права (Лілія ОРЕЛ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 081.00.01 Право 2020 р.

Гарант освітньої програми (Наталія СЕРГІЄНКО)

Робочу програму перевірено 2020 р.

Заступник декана (Анфіса НАШИНЕЦЬ-НАУМОВА)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Адміністративне право		
<i>Вид дисципліни</i>	обов'язкова	
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська	
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	5 / 150	
<i>Курс</i>	2	2
<i>Семестр</i>	3	3
<i>Кількість змістових модулів з розподілом</i>	1	
<i>Обсяг кредитів</i>	5	
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	150	
<i>Аудиторні</i>	70	20
<i>Модульний контроль</i>	26	-
<i>Семестровий контроль</i>	24	-
<i>Самостійна робота</i>	20	130
<i>Форма семестрового контролю</i>	Екзамен	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – опанування певним інструментарієм науки адміністративного права, вивчення її засад і основних правових інститутів, ознайомлення з предметом, методом, системою, базовими категоріями, завданнями, принципами галузі, формами й методами державного управління, ознайомлення з чинним законодавством у сфері публічного управління тощо.

Завдання:

- оволодіння навичками роботи з нормативно-правовими актами України з метою правильного аналізу адміністративного законодавства України, а також правозастосування та правореалізації;
- опанування технікою застосування способів тлумачення норм адміністративного права в практичній діяльності;
- оволодіння прийомами пошуку та збору необхідної інформації з метою обґрунтування власної позиції з розв'язання певного теоретичного та практичного питання у сфері публічного управління.
- формування у студентів професійної самосвідомості, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу щодо використання власних знань в системі правовідносин, що складаються у сфері публічного управління;
- формування у майбутніх фахівців правової культури, яка необхідна для вирішення практичних завдань;

- створення умов для формування у студентів професійного мислення фахівців права, які можуть працювати у сфері публічного управління;
- формувати вміння працювати самостійно.

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування наступних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК) –

ЗК-3. Уміння планувати і організовувати свою професійну діяльність.

ЗК-4. Знання і розуміння предмета та характеру професійної діяльності, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією.

ЗК-8. Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.

ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

ЗК-11. Вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом.

ЗК-13. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Фахові компетентності спеціальності (ФК) –

ФК-3. Знання стандартів правничої професії.

ФК-8. Знання засад і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

ФК-9. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ФК-10. Уміння застосувати знання у практичній діяльності при моделюванні правових ситуацій.

ФК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

ФК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

ФК-13. Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

ФК-15. Навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ФК-17. Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

ФК-18. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Робота студентів в Центрі практичної юриспруденції

Під час занять в Центрі з дисципліни «Адміністративне право» кожен студент має бути готовим викласти свої міркування з обговорюваних питань і аргументовано відстоювати свою позицію, яка містить аналіз вимог чинного законодавства, науково-методичної літератури, розумну критику, вміння поєднувати теоретичний матеріал з практичною діяльністю працівників юридичної сфери.

Метою занять в Центрі є поглиблення й закріплення теоретичних знань з Адміністративного права, одержаних студентами на лекціях і за підсумками самостійної роботи. Під час їх проведення студенти повинні:

- оволодіти стандартами правничої професії;
- опанувати навички реалізації та застосування норм Адміністративного права;
- відпрацювати уміння застосовувати знання у практичній діяльності при моделюванні адміністративно-правових ситуацій.

3. Результати навчання за дисципліною

Студент має знати та розуміти, вміти:

СГ-1. Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин

СГ-2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання

СГ-4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми

СГ-6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему

ДН-1. Узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами

ДН-2. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми

ДН-3. Самостійно визначати та формулювати ті питання, з яких потрібна допомога і діяти відповідно до рекомендацій

К-1. Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію

К-2. Викладати матеріал з певної проблематики таким чином, щоб розкрити зміст основних питань

ПС-1. Належно використовувати цифрову і статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності

ПС-2. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних

ПС-3. Користуватися комп'ютерними програмами у межах стандартного програмного забезпечення з використанням електронних таблиць, графіків та інших можливостей

ПС-4. Працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи

ПР-1. Демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи

ПР-2. Пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права

ПР-3. Демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1. Загальна частина адміністративного права України						
Тема 1. Адміністративне право України як галузь права і як наука	5	2	1	-		2
Тема 2. Сутність та основні принципи державного управління	5	2	1	-		2
Тема 3. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Адміністративно-правові норми та відносини.	10	2	2	2		4
Тема 4. Суб'єкти адміністративного права. Адміністративно-правовий статус окремих суб'єктів адміністративного права	24	6	6	6		6
Тема 5. Адміністративно-правові форми та методи державного управління. Адміністративний примус	12	2	2	4		4
Тема 6. Забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні. Державні інспекції як основні суб'єкти контрольно-наглядової діяльності	10	2	2	2		4
Тема 7. Адміністративно-процесуальне право: основні поняття та категорії. Адміністративні провадження.	11	2	1	4		4
Тема 8. Адміністративно-деліктне право. Адміністративно-правова відповідальність: поняття, ознаки та особливості. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Класифікація адміністративних правопорушень.	13	2	1	6		4
Тема 9. Загальні засади концепції адміністративної реформи в Україні. Проблеми її реалізації.	4	2	-	-		2
Модульний контроль	4					
Разом	98	22	16	24		32
Змістовий модуль 2. Особлива частина адміністративного права України						
Тема 10. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у сфері економіки	4	1	1	-		2
Тема 11. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у адміністративно-політичній сфері	4	1	1	-		2
Тема 12. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у соціально-культурній сфері	4	1	1	-		2
Тема 13. Загальні засади міжгалузевого державного управління	4	1	1	-		2
Модульний контроль	6					
Семестровий контроль	30					
Разом	52	4	4	-		8
Усього	150	26	20	24		40

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1. Загальні основи адміністративного права України						
Тема 1. Адміністративне право України як галузь права і як наука.	6	1				5
Тема 2. Сутність та основні принципи державного управління	6	1				5
Тема 3. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Адміністративно-правові норми та відносини.	23	2	2	4		15
Тема 4. Суб'єкти адміністративного права. Адміністративно-правовий статус окремих суб'єктів адміністративного права	23	2	2	4		15
Тема 5. Адміністративно-правові форми та методи державного управління. Адміністративний примус	10					10
Тема 6. Забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні. Державні інспекції як основні суб'єкти контрольно-наглядової діяльності	10					10
Тема 7. Адміністративно-процесуальне право: основні поняття та категорії. Адміністративні провадження.	10					10
Тема 8. Адміністративно-деліктне право. Адміністративно-правова відповідальність: поняття, ознаки та особливості. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Класифікація адміністративних правопорушень.	10					10
Тема 9. Загальні засади концепції адміністративної реформи в Україні. Проблеми її реалізації.	10					10
Разом	108	6	4	8		90
Змістовий модуль 2. Особлива частина адміністративного права України						
Тема 10. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у сфері економіки	11	1				10
Тема 11. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у адміністративно-політичній сфері	10,5	0,5				10
Тема 12. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у соціально-культурній сфері	10,5	0,5				10
Тема 13. Загальні засади міжгалузевого державного управління	10					10
Разом	42	2	-	-		40
Усього	150	8	4	8		130

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина адміністративного права України

Тема 1. Адміністративне право України як галузь права і як наука

Предмет, метод і принципи адміністративного права. Система адміністративного права та його місце у правовій системі України. Зміст науки адміністративного права (адміністративно-правової науки) та її зв'язок з науками про управління. Навчальний курс адміністративного права. Джерела адміністративного права. Адміністративне законодавство та форми його систематизації (інкорпорація, кодифікація, консолідація).

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [13; 21; 32; 45; 59].

Тема 2. Сутність та основні принципи державного управління.

Управління: загальне поняття і соціальна природа. Поняття державного та публічного управління у широкому і вузькому розумінні. Співвідношення державного управління і виконавчої влади. Державне регулювання і державне управління: співвідношення понять.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [16; 28; 43].

Тема 3. Механізм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Адміністративно-правові норми та відносини.

Поняття і структура норм адміністративного права. Дія норм адміністративного права у часі, просторі та за колом осіб. Види адміністративно-правових норм. Поняття і форми реалізації адміністративно-правових норм. Адміністративно-правові відносини: поняття і зміст адміністративно-правових відносин; юридичні факти виникнення, зміни та припинення цих правовідносин; види адміністративно-правових відносин.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [15; 22; 33; 47].

Тема 4. Суб'єкти адміністративного права. Адміністративно-правовий статус окремих суб'єктів адміністративного права

Поняття і види суб'єктів адміністративного права. Поняття адміністративної правосуб'єктності та адміністративно-правового статусу.

Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права: поняття та види органів виконавчої влади; Президент України і система органів виконавчої влади; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади; місцеві органи виконавчої влади та інші суб'єкти адміністративного права. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права. Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права.

Громадяни як суб'єкти адміністративного права та їх права, обов'язки. Адміністративно-правові гарантії прав громадян. Адміністративно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців. Особливості процедури набуття статусу біженця. Адміністративно-правовий статус об'єднань громадян. Основні риси адміністративно-правового статусу підприємств, установ, організацій.

Особливості адміністративно-правового статусу службовців державних органів і органів місцевого самоврядування: поняття державної служби, її принципи та види; поняття посади (державна посада, посада державного службовця, політична посада), посадової особи та службової особи, класифікація посад; загальна характеристика служби в органах місцевого самоврядування; основні складові елементи інституту державної служби: проходження державної служби, соціальне забезпечення державних службовців, дисциплінарна відповідальність державних службовців.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [10; 18; 23; 29; 34; 39; 43; 51, 60; 63-65].

Тема 5. Адміністративно-правові форми та методи державного управління. Адміністративний примус.

Поняття і види форм державного управління. Поняття, види, чинність правових актів управління; вимоги, що ставляться до них. Адміністративні договори. Поняття та види методів державного управління.

Поняття адміністративного примусу. Класифікація заходів адміністративного примусу. Адміністративно-запобіжні заходи. Заходи адміністративного припинення.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [16; 38; 53].

Тема 6. Забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні. Державні інспекції як основні суб'єкти контрольно-наглядової діяльності

Контроль з боку органів законодавчої влади, Президента України та органів виконавчої влади. Контроль з боку спеціалізованих контролюючих органів. Контроль з боку представницьких органів місцевого самоврядування. Судовий контроль. Прокурорський нагляд за законністю і дисципліною в державному управлінні. Адміністративний нагляд. Звернення громадян як спосіб забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні. Громадський контроль.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [19; 27; 33].

Тема 7. Адміністративно-процесуальне право: основні поняття та категорії. Адміністративні провадження.

Поняття, принципи, структура адміністративного процесу. Відокремлення адміністративного процесу від інших видів юридичної процесуальної діяльності. Адміністративна юрисдикція. Адміністративна юстиція та система адміністративних судів в Україні. Загальна характеристика адміністративного судочинства України.

Адміністративні провадження: поняття, класифікація, стадії. Неюрисдикційні адміністративні провадження та окремі їх види: реєстраційні провадження; дозвільні провадження; контрольні провадження. Юрисдикційні адміністративні провадження. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [10-13; 32-38; 53].

Тема 8. Адміністративно-деліктне право. Адміністративно-правова відповідальність: поняття, ознаки та особливості. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Класифікація адміністративних правопорушень.

Поняття та принципи адміністративної відповідальності. Адміністративні стягнення: поняття, їх класифікація та порядок накладення. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність). Обставини, що пом'якшують, обтяжують адміністративну відповідальність. Загальна характеристика адміністративної відповідальності фізичних осіб: відповідальність громадян; відповідальність іноземців, осіб без громадянства; відповідальність неповнолітніх; відповідальність посадових осіб; відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб за українським законодавством.

Адміністративний проступок (правопорушення) як підстава адміністративної відповідальності. Правовий аналіз об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Види адміністративних правопорушень.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [11; 20-25; 43-49; 62].

Тема 9. Загальні засади концепції адміністративної реформи в Україні. Проблеми її реалізації.

Формування ефективної організації виконавчої влади як на центральному, так і на місцевому рівнях управління. Запровадження сучасної системи місцевого самоврядування. Розробка та запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади місцевого самоврядування як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання державних та громадських послуг.

Організація на нових засадах державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Створення сучасної системи підготовки та перепідготовки управлінських кадрів.

Запровадження раціонального адміністративно-територіального устрою. Створення нової правової бази, що регламентуватиме державне управління в Україні.

Формування нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення державного управління.

Кадрове забезпечення нової системи державного управління.

Зміцнення та формування нових фінансово-економічних основ функціонування державного управління.

Наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [19; 29; 53-65].

Змістовий модуль 2. Особлива частина адміністративного права України

Тема 10. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у сфері економіки.

Організація державного управління у сфері економіки: його суб'єкти. Загальна характеристика адміністративно-правового регулювання у сфері економіки, промисловості, АПК, транспорту, фінансів. Основи державного управління банківською системою.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [18; 38; 43-51].

Тема 11. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у адміністративно-політичній сфері.

Адміністративно-правове регулювання у сферах національної безпеки та охорони державного кордону. Організація державного управління у сфері внутрішніх справ та оборони.

Організаційно-правові засади управління юстицією. Повноваження Міністерства юстиції України та його органів. Реєстрація актів цивільного стану. Організація нотаріальної служби. Органи юстиції та адвокатура.

Загальна характеристика державного управління у сфері закордонних справ.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [12; 21; 34; 58].

Тема 12. Загальні засади адміністративно-правового регулювання у соціально-культурній сфері.

Суб'єкти державного управління у соціально-культурній сфері. Адміністративно-правове регулювання у сфері соціальної політики. Державне управління у сфері культури та охорони здоров'я. Організація державного управління у сфері освіти, науки, молоді та спорту.

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [11; 16; 24; 55].

Тема 13. Загальні засади міжгалузевого державного управління.

Адміністративно-правовий вплив на міжгалузеві сектори системи державного управління. Поняття та складові інформаційних ресурсів у державному управлінні. Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами. Система органів управління інформаційними ресурсами.

Суб'єкти державного управління охороною праці, стандартизацією та ін..

Рекомендовані джерела: основні [1-9], додаткові [10; 18; 23; 64].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

для денної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий Модуль 1		Змістовий Модуль 2	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість	Кільк. одиниць	Макс. кількість
1	Відвідування лекцій	1	9	9	4	4
2	Відвідування семінарських занять	1	8	8	2	2
3	Відвідування практичних занять	1	12	12	-	-
4	Робота на практичному занятті	10	12	120	-	-
5	Робота на семінарському занятті	10	8	80	2	20
6	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	-	-
7	Виконання модульної роботи	25	2	50	3	75
	Разом	-	-	284		101
	Максимальна кількість балів:			385		
	Розрахунок коефіцієнта:			0,155		
	Проміжний бал			60		
	Екзамен			40		
	Підсумковий бал			100		

для заочної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий Модуль 1		Змістовий Модуль 2	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість	Кільк. одиниць	Макс. кількість
1	Відвідування лекцій	1	3	3	1	1
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2		
3	Відвідування практичних занять	1	4	4		
4	Робота на практичному занятті	10	4	40		
5	Робота на семінарському занятті	10	2	20		
6	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
	Разом	-	-	74		6
	Максимальна кількість балів:			80		
	Розрахунок коефіцієнта:			0,75		
	Проміжний бал			60		
	Екзамен			40		
	Підсумковий бал			100		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема 1.

1. Зв'язок науки адміністративного права з наукою про державне управління
2. Зв'язок науки адміністративного права з іншими правовими дисциплінами
3. Наукові новели адміністративного права
4. Проблеми систематизації адміністративного права
5. Проблеми упорядкування особливої частини адміністративного права

Тема 2.

1. Історія виникнення науки державного управління
2. Історичні течії науки державного управління
3. Соціальна природа публічного управління
4. Структура управління у недержавній сфері суспільного життя
5. Державний вплив на суспільні відносини у сфері публічного управління

Тема 3.

1. Норми-дефініції в адміністративному праві
2. Дія норм адміністративного права за колом осіб
3. Різновиди шляхів щодо реалізації адміністративно-правових норм
4. Різновиди юридичних фактів виникнення, зміни та припинення адміністративно-правових відносин
5. Класифікація адміністративно-правових відносин в науці адміністративного права

Тема 4.

1. Проблеми визначення обмеженої та неповної адміністративної право та дієздатності
2. Сучасний підхід щодо системи органів виконавчої влади
3. Проблеми визначення різновидів центральних органів виконавчої влади
4. Органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади (проблеми дублювання повноважень)
5. Органи самоорганізації населення як суб'єкти адміністративного права
6. Основні правові складові елементи інституту державної служби
7. Відповідальність державних службовців і органів місцевого самоврядування
8. Соціальне забезпечення державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування
9. Адміністративно-правовий статус закордонних українців

Тема 5.

1. Індивідуальні правові акти управління як форма державного управління
2. Проблеми визначення адміністративних договорів як форми державного управління
3. Публічно-правові договори
4. Наукові погляди на класифікацію заходів адміністративного примусу
5. Організаційні дії та матеріально-технічні операції як форми державного управління

Тема 6.

1. Контроль у сфері публічного управління з боку громадян
2. Контроль в системі повноважень органів виконавчої влади
3. Контрольно-наглядова діяльність міністерств
4. Контроль у сфері публічного управління з боку органів самоорганізації населення
5. Адміністративний нагляд центральних органів виконавчої влади

Тема 7.

1. Відокремлення адміністративного процесу від інших видів юридичної процесуальної діяльності.
2. Проблеми адміністративної юстиції в Україні
3. Способи побудови органів адміністративної юстиції за кордоном
4. Проблеми упорядкування неюрисдикційних адміністративних проваджень
5. Наглядові адміністративні провадження

Тема 8.

1. Особливості адміністративної відповідальності
2. Проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб

3. Прогалини вітчизняного законодавства про адміністративну відповідальність
4. Перспективи розвитку принципів адміністративної відповідальності
5. Адміністративна преюдиція

Тема 9.

1. Проблеми створення сучасної системи підготовки та перепідготовки управлінських кадрів.
2. Шляхи формування ефективної організації виконавчої влади
3. Проблеми запровадження сучасної системи місцевого самоврядування
4. Засоби та заходи щодо запровадження раціонального адміністративно-територіального устрою
5. Перспективи формування в Україні нових інститутів, організаційних структур та інструментів здійснення державного управління

Тема 10.

1. Адміністративно-правовий статус Міністерства інфраструктури
2. Адміністративна правосуб'єктність Міністерства аграрної політики та продовольства
3. Адміністративно-правовий статус Міністерства фінансів
4. Адміністративна правосуб'єктність Національного банку України

Тема 11.

1. Адміністративно-правовий статус Міністерства оборони
2. Адміністративна правосуб'єктність СБУ
3. Адміністративно-правовий статус Національної поліції
4. Адміністрація державної прикордонної служби (Сучасні проблеми функціонування)

Тема 12.

1. Адміністративно-правові засади регулювання у сфері науки
2. Проблеми розвитку аматорського спорту в Україні
3. Адміністративно-правові засади збереження культурної спадщини та національної гідності
4. Адміністративно-правовий статус Міністерства культури

Тема 13.

1. Адміністративно-правовий статус Міністерства економічного розвитку та торгівлі
2. Співвідношення галузевого та функціонального принципів державного управління
3. Міжгалузеве державне управління місцевих органів виконавчої влади
4. Суміжні проблеми реформування адміністративно-територіального устрою та міжгалузевого державного управління

Завдання:

1. Письмово навести приклади різновидів адміністративно-правових норм.
2. Змодельовати ситуації виникнення адміністративно-правових відносин.
3. Написати доповідь на одну з тем загальної частини адміністративного права.
4. Написати доповідь на одну з тем особливої частини адміністративного права.
5. Скласти протокол про адміністративне правопорушення.
6. Скласти постанову про адміністративне правопорушення.
7. Змодельовати ситуацію, яка дає підстави скласти адміністративну скаргу. Письмово скласти адміністративну скаргу.
8. Змодельовати ситуацію, яка дає підстави скласти позов до адміністративного суду.

Критерії оцінювання

Бал	Критерій
5	студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, теорією; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним.
4	студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "5 балів", при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним.
3	студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та

	рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань.
1-2	студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове або логічне мислення.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в письмовому вигляді з використанням різних завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Критерії оцінювання

Бал	Критерії
24-25	Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
20-23	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
15-19	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
10-14	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
5-9	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення юридичного поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
0-4	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Адміністративне право» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи та під час складання екзамену, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Семестровий контроль знань студентів з дисципліни «Адміністративне право» здійснюється у формі екзамену – письмово. Максимальна кількість балів за екзамен - 40 балів.

Критерії оцінювання екзамену:

Кількість балів	Значення оцінки
37-40 балів	Допущено не більше 2 незначних помилок у питаннях. Відповіді повні. Студент вільно володіє теоретичним матеріалом та аналізує завдання на високому рівні
36-26 балів	Допущено не більше 5 незначних помилок у завданнях. Відповіді повні, з незначними неточностями. Студент володіє теоретичним матеріалом та аналізує (охарактеризовує) питання на достатньому рівні.
25-15 балів	Допущено не більше 8 незначних помилок у завданнях. Відповіді з суттєвими неточностями. Студент володіє теоретичним матеріалом та аналізує (охарактеризовує) питання на низькому рівні.
14-1 балів	Допущено більше 8 помилок у завданнях. Відповіді з суттєвими неточностями. Студент не володіє теоретичним матеріалом та аналізує (охарактеризовує) питання на низькому рівні.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Поняття адміністративного права та основні напрямки його реформування.
2. Предмет адміністративного права.
3. Метод адміністративного права та його розвиток у контексті реформи адміністративного права.
4. Співвідношення державного управління і виконавчої влади.
5. Види джерел адміністративного права.
6. Поняття, структура і види адміністративно-правових норм.
7. Адміністративно-правові відносини.
8. Склад адміністративно-правових відносин. Адміністративна право- і дієздатність.
9. Загальна характеристика Концепції адміністративної реформи в Україні.
10. Мета і завдання перебудови державного управління за Концепцією адміністративної реформи.
11. Систематизація адміністративного законодавства за Концепцією адміністративної реформи.
12. Завдання адміністративної реформи в Україні.
13. Основні напрямки реформування державної служби за Концепцією адміністративної реформи.
14. Мета, завдання і напрями адміністративної реформи.
15. Поняття та види суб'єктів адміністративного права.
16. Реформування центральних органів виконавчої влади.
17. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України.
18. Адміністративно-правовий статус Урядових комітетів.
19. Адміністративно-правовий статус членів Кабінету Міністрів України.
20. Адміністративно-правовий статус міністерств.
21. Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом.
22. Адміністративно-правовий статус державних агентств.
23. Адміністративно-правовий статус державних служб.
24. Адміністративно-правовий статус державних інспекцій.
25. Адміністративно-правовий статус урядових органів державного управління
26. Адміністративно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади.
27. Адміністративно-правовий статус керівників центральних органів виконавчої влади.
28. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування.
29. Адміністративно-правовий статус об'єднань громадян.
30. Види об'єднань громадян і способи їх легалізації.
31. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
32. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади.
33. Іноземці як суб'єкти адміністративного права.
34. Особливості здійснення виконавчої влади в м. Києві.
35. Адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
36. Президентський контроль у системі способів забезпечення законності у державному управлінні.
37. Механізм забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні.
38. Адміністративно-правові режими. Правовий режим надзвичайного стану.
39. Право на державну службу та механізм його реалізації.
40. Поняття державної служби та її види..
41. Особливості прийняття на державну службу
42. Класифікація державних службовців.
43. Ранги і категорії в державній службі.
44. Обмеження пов'язані з проходженням державної служби та відповідальність за їх порушення.
45. Особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців.

46. Контроль у сфері управлінської діяльності та його види.
47. Адміністративна юстиція.
48. Система адміністративних судів та їх юрисдикція.
49. Парламентський контроль у державному управлінні.
50. Контроль органів судової влади в сфері державного управління.
51. Види звернень громадян та порядок їх розгляду.
52. Характеристика форм державного управління.
53. Адміністративний договір як форма державного управління.
54. Державна реєстрація нормативно-правових актів.
55. Методи державного управління.
56. Адміністративний примус.
57. Види примусових заходів.
58. Заходи адміністративного попередження.
59. Заходи адміністративного припинення.
60. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
61. Адміністративне затримання.
62. Поняття і види стягнень за Кодексом України про адміністративні правопорушення.
63. Відповідальність за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією.
64. Структура адміністративного процесу. Дисциплінарне провадження.
65. Поняття та особливості міжгалузевого державного управління.
66. Поняття та характеристика стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.
67. Органи Національної поліції як суб'єкти адміністративної юрисдикції.
68. Адміністративні стягнення. Їх система, класифікація та особливості застосування.
69. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади.
70. Основи державного управління митною справою.
71. Основи державного управління державною службою.
72. Основи державного управління освітою.
73. Основи державного управління у сфері внутрішніх справ.
74. Основи державного управління в галузі оборони.
75. Основи державного управління в сфері економіки.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

для денної форми навчання

Разом: 150 год., із них: лекції – 26 год., семінарські заняття – 20 год., практичні заняття – 24 год., модульний контроль – 10 год., самостійна робота – 40 год., семестровий контроль – 30 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі (бали)	Змістовий модуль 1. (284 б)					Змістовий модуль 2. (101 б)		
Лекції (бали)	Л1 (1 б) Л2 (1 б) Л3 (1 б)	Л4 (1 б) Л5 (1 б) Л6 (1 б)	Л7 (1 б) Л8 (1 б) Л9 (1 б)	Л10 (1 б) Л11 (1 б)		Л12 (1 б)	Л13 (1 б)	
Семінарські заняття (бали)	С1 (11б)	С2 (11б) С3 (11б)	С4 (11б) С5 (11б)	С6 (11б) С7 (11б)	С8 (11б)		С9 (11б)	С10 (11б)
Практичні заняття (бали)	П1 (11б) П2 (11б)	П3 (11б) П4 (11б)	П5 (11б) П6 (11б)	П7 (11б) П8 (11б)	П9 (11б) П10 (11б) П11 (11б) П12 (11б)			
СР (бали)	Письмове завдання (5 балів)							
Модульна КР			Мкр-25 балів		Мкр-25 балів	Мкр-25 балів	Мкр-25 балів	Мкр-25 балів
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен 40 балів							

для заочної форми навчання

Разом: 150 год., із них: лекції – 8 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 130 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі (бали)	Змістовий модуль 1. (74 б)					Змістовий модуль 2. (6 б)		
Лекції (бали)	Л1 (1 б)	Л2(1 б)	Л3(1 б)			Л4 (1 б)		
Семінарські заняття (бали)		С1 (11б)		С1 (11б)				
Практичні заняття (бали)		П1(11б)	П2 (11б)	П3 (11б)	П4 (11б)			
СР (бали)	Письмове завдання (5 балів)					Письмове завдання (5 балів)		
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен 40 балів							

8. Рекомендовані джерела

Базові

1. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підруч.] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
2. Адміністративна юстиція в Україні: Навчальний посібник / За заг. ред.. А.Т. Комзюка. – К.: Прецедент, 2009. – 198 с.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред.. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – 2 видання. – К.: Юридична думка, 2007. – 592 с.

4. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Особлива частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – 2 видання. – К.: Юридична думка, 2009. – 600 с.
5. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. Т.О. Коломоєць. – К.: Істина, 2009. – 480 с.
6. Адміністративне право України: Підручник / Ю.П. Битяка, В. М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю.П. Битяка. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 544 с.
7. Адміністративне право : конспект лекцій для здобувачів вищ. освіти галузі знань "08 Право" спец. "081 Право" / С. Г. Гончарук, І. М. Сопілко ; Нац. авіац. ун-т. - Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. - 179 с
8. Адміністративне право та процес (адміністративне судочинство): навч. посіб. / [В. О. Галай, О. В. Ткаченко, Д. М. Корнієнко] ; Нац. акад. Нац. гвардії України. - Київ : ТАЛКОМ, 2018. - 90 с.
9. Адміністративне право і процес: теорія та практика правозастосування: монографія / Р. С. Мельник. - Херсон : Гельветика, 2019. - 211 с.
10. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : [курс лекцій] / Г. В. Атаманчук. – 3-е изд., доп. – М. : ОМЕГА-Л, 2005. – 584 с.
11. Бандурка О.М., Тищенко М.М. Адміністративний процес: Підручник. - К.: Літера ЛТД, 2002.
12. Загальне адміністративне право : підручник / [Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та ін.]; заг. ред. І.С. Гриценко – К. : Юрінком Інтер, 2017. – 568 с.

Додаткові:

1. Авер'янов В.Б., Андрійко О. Ф. Виконавча влада і державний контроль. - К., 1999.
2. Авер'янов В.Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії // Право України. 2003. №5.-С. 117-118.
3. Авер'янов В. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування // Право України. - 1998. - № 8.- С. 8.
4. Аверьянов В.Б. Органи исполнительной власти в Украине. - К., 1997.
5. Адміністративна реформа в Україні: документи і матеріали // Український правовий часопис. - Вип. 4. - 1999.
6. Баклан О.В. Адміністративно-правове регулювання у сфері підприємництва: теоретико - правовий аспект : монографія / О.В. Баклан. – К. : Магістр - ХХІ сторіччя, 2011. – 336 с.
7. Баклан О.В. Контрольно-наглядова діяльність та адміністративний примус в сфері охорони праці. Навч. посібник / О.В. Баклан – Київ: Поліпром – 2003. – 168 с.
8. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. - Х.: Основа, 1999. - 440с.
9. Бахрах Д.Н. Административная ответственность: Учеб. пособие. - М., 1999.
10. Бахрах Д.Н. Административное право: Учебник для вузов. - М.,1997.
11. Бахрах Д.Н. Производство по делам об административных правонарушениях. - М., 1989.
12. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень (правові засади, підстави та форми): Монографія. – К.: Прецедент, 2010. – 475 с.
13. Веремеенко И.И. Административно-правовые санкции. - М., 1975.
14. Голосніченко І. Значення адміністративного права в умовах демократичних перетворень суспільства // Право України, 1998, №11.
15. Гончарук С.Т. Адміністративна відповідальність. - К.,1995.
16. Гончарук С.Т. Адміністративне право України: Навчальний посібник. - К., 2000.
17. Гончарук С.Т. Суб'єкти адміністративного права. - К., 1998.
18. Горьова С. Класифікація норм адміністративного права: проблеми методології // Право України. - 1998. - № 12. - С. 43-46.
19. Грінівецька Н.М. Державна служба як соціальний інститут: проблеми концептуального аналізу. - К., 1999.
20. Державне управління в Україні: навчальний посібник / За ред. В.Б. Авер'янова. - К., 1999.

21. Додин Е.В. Административная деликтология. - Одесса, 1997.
22. Додин Е.В. Административная ответственность в свете Конституции Украины // Юридический вестник, - Одесса, 1997, № 3, с. 70.
23. Додин Е.В. Доказательства в административном процессе. - М., 1973.
24. Калаянов Д.П. Административно-юрисдикционная деятельность органов внутренних дел. - Одесса, 1998.
25. Кивалов С.В. Таможенное право (административная ответственность за нарушение таможенных правил). - Одесса, 1996.
26. Коваль Л.В. Адміністративне право України: Курс лекцій. - К., 1998.
27. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Науково-практичний коментар / Р.А. Калужний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. - К.: Правова єдність, 2007. - 781 с.
28. Концепція адміністративної реформи в Україні / Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи. - К.: Центр політико-правових реформ та Центр розвитку українського законодавства, 1998. - 61 с.
29. Козлов Ю.М. Административные правоотношения. - М., 1976.
30. Коліушко І.Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. - К., 2002. - С. 87-88.
31. Колпаков В.К. Адміністративний договір у державному управлінні. // В кн.: Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності. - Дніпропетровськ, 1999, с. 166-171.
32. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 528 с.
33. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка. - К., 1993.
34. Колпаков В.М. Методи управління : Учеб. пособие. - К., 1997.
35. Котушко І. Адміністративна реформа в Україні // Право України. - 1998. - №2.
36. Кротюк В., Фоффе А., Лук'янець Д. Фінансові санкції та адміністративна відповідальність: проблема співвідношення. // Право України. - 2000. - № 5. - С. 29.
37. Кубко Є. Про предмет адміністративного права // Право України. - 2000. - №5. - С. 3.
38. Кузьменко Адміністративний процес: сутність і структура // Право України. 2002. № 2. - С. 25.
39. Ланова Й.В. Производство по делам об административных правонарушениях. - Саратов, 1999.
40. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика: Навчальний посібник. - К., 2003. - С. 88.
41. Матузов Н.И., Малько А.В. Правовые режимы: вопросы теории и практики // Правоведение. - 1996. - № 1.
42. Муніципальне право України: Підручник // За ред. В.Ф. Погорілка і О.Ф. Фрицького. - К. - 2001.
43. Овсянко Д.М. Административное право: Учебное пособие. - М., 1997.
44. Ониськів М.М. Організаційно-правові питання адміністративної реформи в Україні: Монографія. - К.: Юридична думка, 2010. - 196 с.
45. Остапенко О.І. Кваліфікація адміністративних правопорушень: Навчально-практичний посібник. - Львів, 2000.
46. Пасенюк О. Реформування адміністративного права - важливий напрям правової політики. // Право України. - 1998. - № 7. - С. 3.
47. Петришин А.В. Государственная служба: Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ: Монография. - Харьков, 1998.
48. Прудников А.С., Андриашин Х.А. Административно-правовое обеспечение прав и свобод человека и гражданина. - М., 1998.
49. Рушайло В.Б. Административно-правовые режимы. - М. - 2000.
50. Рябенко О.О. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин. - Х., 1999.
51. Селиванов А.О. Адміністративний процес в Україні: реальність і перспективи розвитку правових доктрин. - К., 2000.

52. Старилов Ю.Н. Административная юстиция. Теория, история, перспективы. – М., 2001.
53. Стефанюк В. Адміністративно-процесуальний кодекс України. Яким йому бути? // Право України. -1999. - № 12. - С. 15.
54. Стефанюк В. Запровадження адміністративної юстиції в Україні // Право України. - 1999.- № 7. - С. 3.
55. Тихомиров Ю.А. Курс административного права й процесса. - М., 1998.
56. Тищенко Н.М. Адміністративна відповідальність в Україні: Навчальний посібник. - Харків, 1998.
57. Тищенко Н.М. Гражданин в административном процессе. - Харьков, 1998.
58. Ткач Г.Й., Мартьянов І.В. Державна виконавча влада в Україні. // Вісник Львівського університету, вип.31. -Львів, 1994.
59. Чувпило О.О. Адміністративне право України: Навчальний посібник в 2-х томах. - Донецьк, 1999.
60. Шаповал В.М Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект).
61. Шаповал В.М. Президент у механізмі здійснення державної влади. - К.: Національний інститут стратегічних досліджень. Серія «Наукові доповіді», вип.36, 1995.
62. Шкарупа В.К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції). - К., 1995.
63. Freund E. Cases on Administration Lau / E. Freund. – St. Paul, 1928. – 332 p.
64. Шульженко Ф. П. Соціально-правова держава в Україні: проблеми становлення та модернізації : монографія / Ф. П. Шульженко. – К. : КНЕУ, 2007. – 392 с.
65. Юм. Д. Идея совершенного государства / Д. Юм // О свободе. Антология западноевропейской классической либеральной мысли. – М. : Наука, 1995. – С. 98–108. – Серия «Общественная мысль. Исследования и публикации».